

Till dig som ska utföra arbetsuppgifter
på delegering i kommunal hälso- och
sjukvård

Allmän del

Reviderat 2020

Materialet är utarbetat av länets MASar i samarbete med Högskolan Dalarna

©Författarna

Inledning

För att få göra vissa arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvården krävs att man är legitimerad sjuksköterska, arbetsterapeut eller fysioterapeut. Exempel på sådana arbetsuppgifter kan vara läkemedelshantering, spolning av katetrar, vissa såromläggningar, avancerad förflyttning, träningsprogram eller TENS behandling. Ibland är det mera lämpligt att den person som befinner sig närmast vårdtagaren utför dessa arbetsuppgifter. Då kan det bli aktuellt för legitimerad personal att delegera arbetsuppgiften.

Med delegering menas att den legitimerade personalen överlåter någon av sina arbetsuppgifter till den vårdpersonal som har kunskap att utföra arbetsuppgiften enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Kunskaper och färdigheter för att utföra en viss / vissa arbetsuppgifter kan man få på annat sätt än genom fastställd legitimation för sitt yrke, till exempel i den praktiska yrkesverksamheten. Först sedan man tilldelats uppgiften genom delegering, får man utföra den. För att motta en arbetsuppgift genom delegering krävs både undervisning och praktisk erfarenhet (Föreskrift och allmänna råd om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård, SOSFS 1997:14).

En delegering är ett juridiskt dokument. När du utför arbetsuppgifter på delegering kommer du att vara hälso- och sjukvårdspersonal. Det innebär att du arbetar under flera olika lagar och föreskrifter

Hälso- och sjukvårdslag (SFS 2017:30),

Patientlag (SFS 2014:821),

Patientsäkerhetslag (SFS 2010:659),

Patientsäkerhetsförordning (SFS 2010:1369),

Patientdatalag (SFS 2008:355),

Läkemedelslag (2015:315),

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9),

Föreskrift om Läkemedelshantering i hälso-och sjukvården (HSLF-FS 2017:37), Föreskrift om basal hygien (SOSFS 2015:10).

Lag om medicintekniska produkter (1993:584)

Föreskrift Hantering av medicintekniska produkter i hälso-och sjukvård (SOSFS 2008:1)

Krav

Det råder stränga krav runt delegering och kraven finns för att vårdtagaren ska få en god och säker vård.

De krav som ställs på dig är

- Du har skyldighet att tala om, för den person som ska ge dig delegering, om du tror att du inte klarar av arbetsuppgiften.
- När du åtagit dig en delegering är det du själv som bär ansvar för att arbetsuppgiften blir korrekt utförd.
- Den arbetsuppgift som ska utföras, ska alltid utföras på det sätt som den som delegerat visat och instruerat dig.
- Du har skyldighet att utföra arbetsuppgiften, du kan inte säga ”jag hade inte tid”.
- Du har skyldighet att meddela sjuksköterskan, arbetsterapeut eller fysioterapeut om något blivit fel.
- En delegering är personlig. Det innebär att du inte kan överlåta arbetsuppgiften till en arbetskamrat.
- Bevaka när din delegering upphör. Du ansvarar själv för att du har en giltig delegering.
- Du måste skriva din signatur i en speciell lista för signaturförtydligande (så att man vet vem som signerat).

Den som delegerar ska

- Ge dig tillräckligt mycket information och undervisning så att du kan känna dig trygg i din arbetsuppgift.
- Vara tydlig med vad eller vilken arbetsuppgift det är som delegeras till dig.
- Ansvara för att signeringslistor finns och är aktuella.

Allmänt gäller

- Ingen kan tvingas att åta sig en delegering.
- När du har åtagit dig en delegering har du tackat ”ja” till arbetsuppgiften och då har du skyldighet att utföra den efter instruktion/ordination.

Delegeringsbeslut

- är personligt,
- ska dokumenteras på avsedd blankett eller verksamhetssystem,
- ska gälla för viss tid, högst ett år,
- kan återkallas om inte arbetsuppgiften sköts på rätt sätt dvs när omständigheterna påkallar det och skall omedelbart återkallas om beslutet inte längre är förenligt med god och säker vård.

Definitioner

Delegering

När legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal med formell kompetens överlåter en medicinsk arbetsuppgift, dvs specifik omvårdnad, till en person med reell kompetens.

Formell kompetens

Formell kompetens innebär att personen har legitimation och kompetens för den arbetsuppgift det gäller.

Reell kompetens

Reell kompetens innebär att ha tillräckliga kunskaper för att genomföra uppgiften och att genom erfarenhet i det praktiska arbetet eller genom fortbildning ha visat sig ha tillräcklig kompetens för att utföra en specifik arbetsuppgift.

Allmän omvårdnad och rehabilitering

Åtgärd som är oberoende av sjukdom och medicinsk behandling. Utförs av all personal.

Specifik omvårdnad och rehabilitering

Riktad åtgärd som kräver formell kompetens dvs arbetsuppgifter som endast legitimerad vårdpersonal får göra.

Sjuksköterskan har ansvaret för både den allmänna och den specifika omvårdnaden. Arbeta-terapeut och fysioterapeut ansvarar både för den allmänna och den specifika rehabiliteringen.

Ordinärt boende

Boende i den ordinarie bostaden, med eller utan insatser från vård och omsorg.

Särskilt boende

Boendeform som tillhandahåller bostäder eller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och omsorg för personer med behov av särskilt stöd.

Egenvård

Egenvård måste bedömas individuellt. Det som avgör om insatsen kan bedömas som egenvård är om den kan genomföras på ett tryggt och säkert sätt när patienten själv tar ansvar för insatsen. Den som ordinerar hälso- och sjukvård gör bedömningen om insatsen kan utföras som egenvård eller om den tas över som delegerad uppgift.

Basala hygienrutiner

Basala hygienrutiner ska gälla överallt där vård och omsorg bedrivs!

De ska tillämpas i alla vårdsituationer och av all personal oavsett om det finns en känd smitta eller inte.

Syftet är att förhindra smitta

- Från vårdtagare till personal och från personal till vårdtagare.
- Mellan vårdtagare, via personalens händer och kläder.

I basala hygienrutiner ingår

- Handhygien, dvs alltid handdesinfektion och ibland också handtvätt.
- Handskar.
- Skyddskläder: plastförkläde eller skyddsrock.
- Händer och underarmar ska vara fria från ringar, armbandsur, förband eller stödskenor.
- Naglar ska vara korta, utan nagellack och fria från konstgjort material.

Läs mer om basala hygienrutiner i Vårdhandboken

<https://www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/vardhygien/basala-hygienrutiner-och-arbetklader/basala-hygienrutiner/>